

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені І. І. МЕЧНИКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради Одеського національного
університету імені І. І. Мечникова
від «29» жовтня 2024 р., протокол № 4

Голова Вченої ради _____ Вячеслав ТРУБА

Введено в дію наказом ректора ОНУ імені
І. І. Мечникова

«31» жовтня 2024 р. № 95-02

Ректор _____ Вячеслав ТРУБА

Положення набуває чинності з
«01» листопада 2024 р.

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ПРАВА НА ВІЛЬНИЙ ВИБІР НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
В ОДЕСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
(редакція 2024 р.)

Одеса – 2024

1. Загальні положення

1.1. Положення про порядок реалізації здобувачами вищої освіти права на вільний вибір навчальних дисциплін в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова (надалі – Положення) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Статуту Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, «Положення про організацію освітнього процесу в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова».

1.2. Положення розроблено з метою унормування процесу формування пропозицій для вибору, здійснення вибору та подальшого вивчення здобувачем вищої освіти вибіркового освітнього компонента у межах опанування освітніх програм першого (бакалаврського), другого (магістерського) та третього (освітньо-наукового) рівнів вищої освіти.

1.3. Вибіркові навчальні дисципліни (вибіркові освітні компоненти) пропонуються закладом вищої освіти для більш повного задоволення освітніх і кваліфікаційних запитів особистості для потреб суспільства, ефективного використання можливостей закладу освіти, врахування регіональних потреб тощо, та сприяють формуванню індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти.

1.4. Вибіркові освітні компоненти у сукупності складають вибірково складову освітньої програми, котра має становити не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС, відведених на опанування окремої освітньої програми, зокрема:

- для освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти – не менше 60 кредитів ЄКТС (при загальному обсязі освітньої програми 240 кредитів ЄКТС);
- для освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти: – не менше 24 кредитів ЄКТС (при загальному обсязі освітньої програми 90 кредитів ЄКТС);
- для освітньо-наукових програм другого (магістерського) рівня вищої освіти – не менше 30 кредитів ЄКТС (при загальному обсязі освітньої програми 120 кредитів ЄКТС);
- для освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти з нормативним терміном підготовки 4 роки 10 місяців – не менше 75 кредитів ЄКТС (при загальному обсязі освітньої програми 300 кредитів ЄКТС);

- для освітньо-наукових програм третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – не менше 12 кредитів ЄКТС (при загальному обсязі освітньої програми 45-48 кредитів ЄКТС).

1.5. Вибір навчальних дисциплін здійснюється особисто здобувачем вищої освіти щороку в процесі формування індивідуального навчального плану у обсязі, передбаченому відповідною освітньою програмою й навчальним/робочим планом певного року навчання, та з урахуванням освітніх та кваліфікаційних пререквізитів, необхідних для успішного опанування окремої вибіркової навчальної дисципліни.

1.6. Вибіркові навчальні дисципліни, внесені до індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти, є обов'язковими для їх вивчення й подальшого контролю знань.

1.7. Здобувачі вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова мають право вільно обирати вибіркові навчальні дисципліни з двох переліків/пропозицій (каталогів):

- з переліку пропозицій, сформованих в рамках окремої освітньої програми (далі - каталог вибірових компонентів освітньої програми),
- з переліку пропозицій, сформованих в рамках закладу вищої освіти (університетський каталог вибірових дисциплін).

1.8. Обсяг кожної окремої вибіркової навчальної дисципліни в обох каталогах дорівнює, як правило, 3 кредити ЄКТС (90 акад. год.). Форма контролю знань – залік. Співвідношення годин, відведених на аудиторну та самостійну роботу, для кожного рівня вищої освіти визначається Наказом ректора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

1.9. Здобувачі вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова можуть реалізувати своє право на вільний вибір навчальних дисциплін під час академічної мобільності з подальшим визнанням набутих результатів відповідно до «Положення про визнання (перезарахування) результатів навчання учасників програм академічної мобільності».

1.10. Здобувачі вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова можуть реалізувати своє право на вільний вибір навчальних дисциплін у системі неформальної та інформальної освіти з подальшим визнанням набутих результатів відповідно до «Положення про порядок визнання у вищій та фаховій передвищій освіті результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в

Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова та відокремленому структурному підрозділі «Фаховий коледж Одеського національного університету імені І. І. Мечникова».

2. Формування каталогу вибіркового освітніх компонентів освітньої програми

2.1. Основне завдання каталогу освітніх компонентів освітньої програми полягає у поглибленні спеціалізованої фахової підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до профілю освітньої програми, закріплення набутих під час опанування обов'язкових освітніх компонентів загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, програмних результатів навчання.

2.2. Каталог вибіркового освітніх компонентів освітньої програми для кожного окремого року навчання формується щороку з урахуванням логічної послідовності опанування здобувачами обов'язкових освітніх компонентів і набуття ними загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, програмних результатів навчання.

2.3. При формуванні каталогу вибіркового освітніх компонентів освітньої програми на окремий навчальний рік враховуються побажання здобувачів вищої освіти, роботодавців, представників академічної спільноти, результати опитувань учасників освітнього процесу, тенденції розвитку ринку праці й новітні досягнення у відповідній професійній царині.

2.4. Каталог вибіркового освітніх компонентів освітньої програми формується відповідно до навчального плану певного року навчання й передбачає формування пропозицій для вибору здобувачів на кожен окремий семестр відповідно до принципу широкого вибору (вибір щонайменше однієї дисципліни з трьох пропозицій). В разі, якщо протягом семестру передбачено опанування двох чи більше вибіркового дисциплін, здобувачам пропонується їх загальний широкий перелік, з якого здійснюється вибір (обирається дві дисципліни з щонайменше шести пропозицій, три дисципліни з щонайменше дев'яти пропозицій тощо).

2.5. В рамках каталогу вибіркового освітніх компонентів освітньої програми на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях вищої освіти здобувачам для вибору можуть бути запропоновані спеціалізовані блоки дисциплін (лінії підготовки), спрямовані на поглиблене вивчення окремих внутрішньо логічно пов'язаних професійних питань.

2.5.1. Наявність таких блоків дисциплін (ліній підготовки) та їх зміст відображається в описі освітньої програми на етапі її проектування (розділ «Особливості програми»).

2.5.2. Обсяг таких блоків дисциплін (ліній підготовки) для освітніх програм першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має не перевищувати 21 кредит ЄКТС, для другого (магістерського) рівня вищої освіти – 9 кредитів ЄКТС. Розподіл цих кредитів за роками навчання визначається в описі освітньої програми й відображається у навчальному плані.

2.5.3. За наявності блоків дисциплін (ліній підготовки) здобувач спочатку обирає такий блок (лінію) (на весь період навчання на освітній програмі), а потім щороку в рамках цього блоку (лінії підготовки) обирає передбачену робочим планом кількість дисциплін відповідно до принципу множинності вибору (вибір щонайменше однієї дисципліни з трьох пропозицій).

2.6. Каталог пропозицій вибіркового навчальних дисциплін (освітніх компонентів) в рамках освітньої програми формується таким чином:

2.6.1. Кафедри, відповідальні за реалізацію окремої освітньої програми, не пізніше 1 березня кожного року подають гаранту освітньої програми перелік вибіркового освітніх компонентів, які вони пропонують здобувачам вищої освіти на наступний навчальний рік. Перелік назв дисциплін супроводжується силабусами й інформацією про професійну кваліфікацію науково-педагогічних працівників.

2.6.2. Гарант і робоча група освітньої програми узагальнюють пропозиції кафедр та формують каталог вибіркового освітніх компонентів. В разі доцільності, зокрема, на підставі результатів опитування учасників освітнього процесу, взаємодії зі стейкхолдерами, внутрішнього моніторингу якості освітньої програми, результатів акредитації та постакредитаційного моніторингу гарант і робоча група можуть пропонувати включити до цього каталогу вибіркового компоненти, запропоновані іншими структурними підрозділами факультету й університету.

2.6.3. Каталоги вибіркового освітніх компонентів розглядаються на засіданнях профільних навчально-методичних комісій і затверджуються Вченими радами базових факультетів не пізніше 20 березня кожного року.

2.6.4. Перелік вибіркового освітніх компонентів освітньої програми та силабуси на окремий навчальний рік оприлюднюються на сторінці освітньої програми на офіційному сайті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, а також, у разі потреби, на інших

інформаційних ресурсах. Відповідальність за інформування про це здобувачів вищої освіти покладається на гаранта освітньої програми.

3. Формування каталогу вибіркового освітніх компонентів в рамках закладу вищої освіти (університетського каталогу)

3.1. Основне завдання університетського каталогу вибіркового дисциплін полягає у розширенні можливостей для здобувачів вищої освіти формувати їх індивідуальну освітню траєкторію відповідно до вимог ринку праці з урахуванням міждисциплінарних та міжгалузевих зв'язків, міжнародного й міжгалузевого контексту, а також в удосконаленні процесу набуття ними соціальних навичок (soft skills) та навичок і компетентностей, спрямованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року, проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 25 вересня 2015 року № 70/1, визначених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722.

3.2. Університетський каталог вибіркового формується відповідно до місії й стратегії розвитку Одеського національного університету імені І. І. Мечникова з урахуванням новітніх досягнень його науково-педагогічних працівників в царині професійних наукових досліджень та освітній практиці, в інших вимірах професійної діяльності.

3.3. Університетський каталог вибіркового дисциплін передбачає групування окремих дисциплін за результатами їх опанування (загальними й спеціальними компетентностями, програмними результатами навчання) відповідно до дескрипторів Національної рамки кваліфікацій та складається з двох частин: з вибіркового дисциплін, які пропонуються для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, та з вибіркового дисциплін, які пропонуються для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня. При цьому здобувачі вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня мають право на вибір дисциплін з обох зазначених вище частин у разі, якщо опанування цих дисциплін сприяє розв'язанню комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності за темою дисертаційного дослідження.

3.4. Університетський каталог вибіркового навчальних дисциплін формується таким чином:

3.4.1. Навчально-методичні комісії базових факультетів на підставі аналізу переліків вибіркового освітніх компонентів, сформованих за окремими освітніми програмами, укладають перелік тих з їх числа, які

рекомендуються для включення до університетського каталогу. Керівним принципом при цьому виступає актуальність наукової й освітньої проблематики вибіркової дисципліни та її відповідність принципам формування університетського каталогу відповідно до п. 3.1. цього Положення. При цьому обмеження кількості пропозицій від окремих кафедр не передбачається.

3.4.2. Не пізніше 15 березня навчально-методичні комісії факультетів передають сформовані пропозиції до Науково-Методичної ради Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Перелік назв дисциплін супроводжується силабусами й інформацією про професійну кваліфікацію залучених до їх забезпечення науково-педагогічних працівників, а також відомостями про освітні та кваліфікаційні пререквізити, необхідні для успішного опанування цієї дисципліни, і семестр, у якому вона планується для вивчення в рамках освітньої програми.

3.4.3. Науково-методична рада аналізує надану інформацію й приймає рішення щодо включення запропонованих дисциплін до університетського каталогу. В разі доцільності, зокрема, на підставі результатів опитування учасників освітнього процесу, взаємодії зі стейкхолдерами, внутрішнього моніторингу якості освітньої програми, результатів акредитації й постакредитаційного моніторингу Науково-методична рада може пропонувати включити до цього каталогу також інші вибіркові дисципліни.

3.4.4. Університетський каталог вибірових дисциплін затверджується Науково-методичною радою ОНУ імені І. І. Мечникова не пізніше 25 березня (щороку) й розміщується на офіційному сайті Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, а також, у разі потреби, на інших інформаційних ресурсах. Відповідальність за оприлюднення інформації покладається на секретаря НМР, а відповідальність за інформування про це здобувачів вищої освіти покладається на гарантів освітніх програм.

4. Порядок вибору здобувачами вищої освіти вибірових дисциплін з каталогу вибірових компонентів освітньої програми та університетського каталогу

4.1. Гаранти освітньої програми, куратори академічних груп, деканат та базові кафедри відповідно до принципів публічності та прозорості здійснення освітньої діяльності й функціонування освітніх програм інформують

здобувачів вищої освіти про зміст каталогів вибіркових дисциплін освітніх програм та університетського каталогу вибіркових дисциплін.

4.2. Відповідно до специфіки спеціальностей та освітніх програм інформування здобувачів може супроводжуватися публічними заходами (презентаціями) із залученням усіх зацікавлених осіб.

4.3. Вибір дисциплін для подальшого навчання здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно. Будь-які форми впливу на вибір здобувачів забороняються як такі, що унеможливають реалізацію принципів академічної доброчесності в освітньому просторі Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

4.4. Не пізніше 10 квітня (щороку) здобувачі вищої освіти письмово інформують деканати про здійснений ними вибір дисциплін на наступний навчальний рік. При цьому, за погодженням із деканатами, вони можуть користуватися наявними у закладі цифровими ресурсами (Google форми, електронні таблиці, Google документи, Moodle, інші цифрові рішення)

4.5. Протягом 5 робочих днів деканати разом з гарантами освітніх програм і завідувачами базових кафедр узагальнюють результати вибору здобувачів та формують на цій підставі групи для вивчення окремих дисциплін за каталогом вибіркових компонентів освітньої програми.

4.6. Вибір здобувачами дисципліни з університетського каталогу вибіркових дисциплін здійснюється в автоматичному режимі з використанням Google форм у період з 1 по 15 квітня поточного року. Інформація щодо сформованих груп передається на факультети, які забезпечують викладання обраних дисциплін, для подальшого аналізу й обробки інформації.

4.7. Мінімальна та максимальна гранична кількість здобувачів у групі для вивчення вибіркових дисциплін визначається Наказом ректора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

4.8. Вибір здобувачем окремих дисциплін з каталогу вибіркових компонентів освітньої програми та з університетського каталогу може бути не схвалений у таких випадках:

4.8.1. Здобувач під час попереднього навчання не набув необхідних для опанування дисципліни освітніх та/або кваліфікаційних пререквізитів, зазначених у силабусі вибіркової дисципліни. У разі виникнення розбіжностей в оцінці здатності здобувача опанувати цю

дисципліну деканат може доручити базовій кафедрі, яка забезпечує викладання такої дисципліни, здійснити вхідний контроль знань здобувача.

4.8.2. Кількість обраних здобувачем вибіркових дисциплін не відповідає тій, що передбачена навчальним планом за його освітньою програмою для певного року навчання. Зокрема, якщо було перевищено встановлений максимум або не досягнуто гранично мінімуму встановленої для певного року навчання кількості вибіркових дисциплін.

4.8.3. Якщо кількість здобувачів вищої освіти, які обрали навчальну дисципліну чи блок навчальних дисциплін (лінію підготовки), перевищує максимальну припустиму, зафіксовану Наказом ректора університету на певний навчальний рік. У такому випадку перевага надається: а) здобувачам вищої освіти, які навчаються за тією освітньою програмою, в рамках якої було сформовано пропозицію для вибору; б) здобувачам вищої освіти, які навчаються за спорідненими спеціальностями в рамках однієї галузі знань; в) тим здобувачам вищої освіти, які раніше зареєстрували свій вибір. Решті здобувачів пропонується здійснити повторний вибір дисциплін.

4.9. Якщо здійснений здобувачем вищої освіти вибір дисциплін не було схвалено з причин, визначених у п. 4.8. цього Положення, йому надається можливість протягом 3 робочих днів здійснити повторний вибір з тих дисциплін, для вивчення яких вже було сформовано відповідні академічні групи.

4.10. Перелік обраних кожним здобувачем вищої освіти дисциплін остаточно затверджує декан базового факультету за поданням гаранта освітньої програми.

4.11. Здобувач власноруч вносить цей перелік до свого індивідуального навчального плану, який затверджується відповідно до «Положення про індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова».

4.12. Коригування переліку обраних здобувачем вибіркових дисциплін може здійснюватися протягом 5 робочих днів на початку кожного семестру у таких випадках:

4.12.1. На підставі вмотивованого прохання з боку здобувача вищої освіти з метою поглиблення його спеціалізованої фахової підготовки відповідно до профілю освітньої програми або задля удосконалення формування його індивідуальної освітньої траєкторії;

4.12.2. На підставі вмотивованого подання завідувача профільної кафедри щодо неможливості забезпечити викладання певної дисципліни внаслідок обставин непереборної сили (трансформація матеріально-технічної бази, зміни у штатному розкладі та індивідуальному навантаженні викладачів тощо).

4.13. У випадку необхідності внесення змін до затвердженого переліку вибіркового дисциплін, здобувач має право протягом 5 робочих днів після початку семестру здійснити повторний вибір з тих дисциплін, для вивчення яких вже було сформовано відповідні академічні групи.

4.14. Якщо здобувач вищої освіти вчасно не реалізував своє право вільного вибору навчальних дисциплін з каталогу вибіркового освітніх компонентів освітньої програми та університетського каталогу вибіркового дисциплін, йому у момент звернення до закладу вищої освіти буде запропоновано здійснити свій вибір з тих дисциплін, для вивчення яких вже було сформовано відповідні академічні групи.

5. Прикінцеві положення

Як вибіркові компоненти освітньої програми можуть бути визнані освітні компоненти (частини освітніх компонентів), успішно опановані здобувачем вищої освіти під час його попереднього навчання у таких випадках:

- при поновленні на навчання після відрахування;
- при переведенні здобувача вищої освіти з іншого закладу вищої освіти чи з іншої освітньої програми ОНУ імені І. І. Мечникова;
- при продовженні навчання після академічної відпустки;
- при одночасному навчанні за двома спеціальностями або освітніми програмами;
- при здобутті другої вищої освіти.

Процедура такого визнання регулюється «Положенням про порядок відрахування, переривання навчання, поновлення й переведення осіб, які навчаються в Одеському національному університеті імені І. І. Мечникова, та надання їм академічної відпустки».